



ЄВРОПЕЙСЬКА ЕКОНОМІЧНА  
КОМІСІЯ та  
КОНФЕРЕНЦІЯ ЄВРОПЕЙСЬКИХ  
СТАТИСТИКІВ

ЄВРОПЕЙСЬКА АСОЦІАЦІЯ ВІЛЬНОЇ  
ТОРГІВЛІ  
ДЕРЖАВНИЙ КОМІТЕТ СТАТИСТИКИ  
УКРАЇНИ

### Спільний семінар ЄАВТ/ЄЕК ООН/ДКСУ “Економічна глобалізація: завдання для офіційної статистики”

Київ, 3-6 липня 2007

Засідання 2 попереднього порядку денного

### **ПИТАННЯ ДАНИХ ІНТЕГРАЦІЙНОЇ ТОРГІВЛІ МІЖ КАНАДОЮ ТА США: ПИТАННЯ ОЦІНКИ ЛАНЦЮГІВ ПОСТАЧАННЯ**

Підготовлено Арт Ріджвеєм<sup>1</sup>, Статистика Канади

#### **ВСТУП**

1. Зменшені бар'єри для потоку капіталу, товарів та послуг у поєднанні з швидким розвитком комунікаційних та транспортних технологій, вже багато років fostering збільшену спеціалізацію виробничої діяльності, і ця тенденція продовжується. Тіж фактори також привели крупні фірми, особливо багатонаціональні, до реорганізації того, як вони управляють своїми операціями. Фірми все більше зосереджують увагу на питаннях управління мережею постачання та виборі між виробництвом чи придбанням факторів виробництва та особливо ресурсів для послуг. В рамках прийняття рішення стосовно виробництва-придбання знаходяться рішення щодо місця знаходження джерела постачання – внутрішні або міжнародні.

2. Ці фактори також сприяли розвитку або виникненню ряду економік, які сьогодні

<sup>1</sup> Директор підрозділу платіжного балансу Статистики Канади. Погляди висловлені у цьому документі є поглядами автора, а не Статистики Канади.

швидко розвиваються шляхом надання більш дешевих альтернатив для багатьох заходів з виробництва. Це включає, так-звані, БРІК країни (Бразилія, Росія, Індія та Китай) та економіки країн східної Європи. Наприклад, наразі Китай є другим найбільшим джерелом для канадського імпорту товарів, а Бразилія входить до складу 10 основних партнерів Канади у прямих зарубіжних інвестиціях в економіку та з економіки країни.

3. Організація деяких багатонаціональних підприємств представляє розмежування управління операціями та законодавчої структури підприємства. Операції можуть виконуватися у підрозділах, що знаходяться у багатьох країнах, тоді як вони є обов'язково окремими юридичними структурами для кожної країни. Тоді як ця подвійна структура дозволяє підприємству ефективно управляти своїми операціями та реагувати на регуляторні та фіскальні вимоги, жодна структура не пристосована до того, що вимагається для розробки економічних даних для підтримки політики. Крім того, ці структури підвищують важливість внутріфірмених операцій, де питанням може бути трансфертне ціноутворення.

4. Проведене нещодавно групою національних статистичних служб міжнародне дослідження спрямоване на координацію збирання даних для вибірки багатонаціональних підприємств показало, що ці міжнаціональні підприємства є дуже чутливими до конфіденційності своїх даних. Вони були дуже стурбовані зусиллями спрямованими на узгодження між країнами питання того, як вони звітують до статистичних агентств, що приймали участь у дослідженні.

5. Цей документ розглядає деякі наслідки тенденцій глобалізації для економічної статистики, особливо у контексті фрагментарності процесу виробництва та міжнародної торгівлі. Додаток надає стислий опис переліку статистичних програм та поточних заходів Статистики Канади, що спрямовані на прояснення існуючих тенденцій глобалізації виробництва навколо світової економіки.

## **НАСЛІДКИ ТЕНДЕНЦІЙ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ ДЛЯ ЕКОНОМІЧНОЇ СТАТИСТИКИ**

6. Ці постійні зміни привели до потреби у нових показниках економічної діяльності та вплинули на те, як деякі традиційні ряди даних збираються та тлумачаться. Факторами зростання у глобалізації були інновації та бізнесові структури та практика, що змінюються. Дані щодо науково-дослідної діяльності існують вже багато років, але нещодавно виникли потреби для більш широкого набору показників з інновацій та комерціалізації нових знань, та щодо застосування нової електронної та інших видів діяльності підприємств. Програма Статистики Канади з науки, інновацій та електронної інформації продовжує розвиватися для вирішення цих потреб.

7. Крім того, нещодавно з'явилась потреба у прямій оцінці глобалізованих структурних змін, що виникають. Офшорінг, це явище стосовно якого користувачі шукають інформацію, але його не так просто оцінити. Діаграма 1, що наведено нижче, представляє просту ілюстрацію стосунків між глобальним підприємством, внутрішнім виробництвом, аутсорсінгом та офшорінгом.

Діаграма 1. Глобальні підприємства, виробництво, аутсорсінг та офшорінг



8. Ця діаграма ілюструє найбільш широкі концепції аутсорсінга (виконання робіт на умовах субпідряду) та офшорінгу. Деякі аналітики застосовують ці визначення у більш вузькому значенні, прив'язуючи їх просто до тих заходів, що вийшли за межі національного виробництва або виробництва в рамках підприємства до незалежного або міжнародного виробництва. Оцінка заходів з аутсорсінгу або офшорінгу, виходячи з вузького визначення, ставить багато завдань, оскільки це передбачає визначення рішень прийнятих у конкретний час.

9. Однак, найбільш суттєві наслідки зростаючої глобалізації можуть полягати у завданнях оцінки деяких з ключових економічних показників. Переміщення виробничої діяльності з крайнього верхнього лівого кута діаграми до будь-якого з інших квадрантів передбачає, що коефіцієнт відношення валових потоків до доданої вартості зростатиме. Фактори, що сприяють збільшенню завдань в галузі статистичного вимірювання включають:

- зростаючу вартість потоків послуг
- зростаючу важливість внутрішніх потоків глобального підприємства
- зростаючу частку фізичних потоків, що не співпадають із змінами у власності

10. Раніше, товари, що перетинали кордони, практично завжди змінювали власність. Наразі ситуація змінилась. Таке відокремлення власності на товар та транскордонні потоки у багатоетапному процесі виробництва створює головні проблеми у галузі оцінки. До цього часу такі випадки траплялися випадково, наразі відокремлення питань власності та виробничих потоків все більше має місце. Збирання даних від юридичних структур в

цілому відображають власність на ресурси, тоді як збирання даних від виробничих одиниць скоріш за все відображає операційні потоки ресурсів. Оскільки обидва аспекти є важливими для повної формування системи економічних даних, узгодженість даних з двох окремих структур стає все більш складним завданням.

11. Ці зміни та зростаючий попит на дані, що відповідають новій політиці сталися у той час, коли для багатьох обстежень підприємств спостерігається зменшення рівня відповідей. На щастя, збільшене використання адміністративних даних для 'вибіркових' підприємств значно зменшили навантаження для малих та середніх підприємств, одночасно забезпечуючи покращене охоплення цих одиниць. Однак, існує декілька сот великих підприємств у країні, на які припадає велика частина економічної діяльності, і погіршення їх рівнів відповідей у обстеженнях викликає велику стурбованість. Тоді як зменшення участі у обстеженнях не унікально відноситься до глобалізації *по суті*, але той факт, що компанії, які не надають відповідей в рамках обстежень, часто являють собою глобально-спрямовані компанії, ускладнює процес отримання необхідних для вимірювання глобалізації даних.

12. Крім того, постійно зростаюча важливість економік, що з'являються у Азії та Південній Америці ставлять завдання для двосторонніх зіставлень, оскільки більшість з цих країн мають не дуже гарно розвинуті статистичні системи. Двосторонні зіставлення даних показують великі розбіжності, але враховуючи стан розвитку цих статистичних систем, дуже важко оцінити причину таких розбіжностей.

#### **A. Міжнародні зусилля**

13. Міжнародні організації активно проводили роботу у поширенні концептуальної бази для оцінки пов'язаної із глобалізацією діяльності. *Технологічне керівництво з платіжного балансу* ОЕСР використовується з 1990 року. Нещодавно, ОЕСР видала *Посібник з показників економічної глобалізації* та відповідну публікацію *Вимірювання глобалізації: економічні показники глобалізації ОЕСР*.

14. Інші статистичні керівництва, які наразі переглядаються забезпечать покращені зв'язки з новими оцінками глобалізації. Зокрема, керівництво СНР, керівництво з ПБ, базове визначення ОЕСР прямих іноземних інвестицій матимуть додаткові матеріали щодо глобалізації. Нещодавно було повідомлено, що керівництво із статистики міжнародної торгівлі послугами також буде адаптовано для гармонізації з новими матеріалами у ключових керівництвах, включаючи і керівництво з питань глобалізації. Статистика Канади грала ключову роль у всіх цих міжнародних розробках.

15. Два з найбільш дебатованих питань, що вирішувалися під час процесу перегляду стосувалися піднятих раніше питань, коли фізичні потоки та зміна прав власності не співпадають. Ці два питання - це товари для переробки та перепродаж за кордоном. Перше має справу з випадками, коли товари потрапляють у країну для переробки, але право власності не переходить до внутрішнього виробника. У випадку перепродажу за кордоном, торговець купує товари, беручи на себе право власності, і продає товари третій стороні, але товари ніколи не потрапляють у країну торговця.

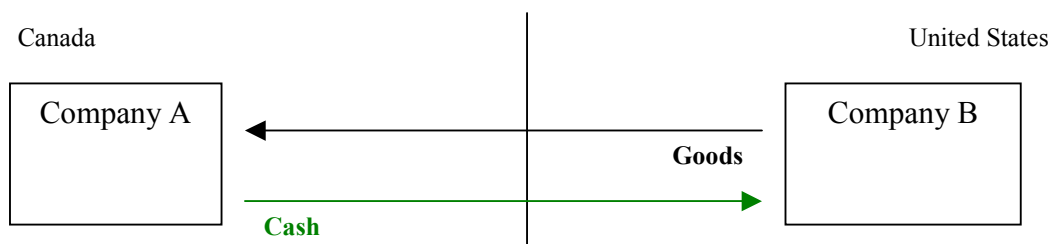
16. Відповідь Канади на ці виклики розробляється як складова загального плану переходу канадської економічної статистики у відповідність із переглянутими міжнародними керівництвами, про які згадувалося вище.

## **В. Торгівля товарами у простому світі**

17. Товари превалюють у міжнародній торгівлі. Для того, щоб почати дослідження питань вимірювання, візьмемо простий приклад експорту товарів через кордон Канада-США. Існує дві компанії: одна у Канаді, а інша у США, і одна з компаній бажає придбати продукцію іншої компанії. Вони погоджують контракт, визначаючи умови продажу, і у відповідний час, на шляху від продавця до покупця, товари поступають на кордон.

18. У цьому простому прикладі, представленому на діаграмі 2, експортер та імпортер представляють собою покупця та продавця, а митна документація має показати потік товарів від одного до іншого. В той же самий час, або принаймні у дуже короткий період до або після відправки, буде здійснено переказ коштів з банківського рахунку покупця на банківський рахунок продавця.

**Діаграма 2. Традиційний погляд на торгівлю товарами**



19. Це базовий принцип економічної статистики, як національні рахунки та платіжний баланс, що операції мають ґрунтуватися на обміні економічною власністю<sup>2</sup>. У цьому простому прикладі, товари переміщуються з В до А, а гроші з А до В. Оскільки точний час зміни власності між А та В може варіювати, залежно від контракту та умов оплати, як основу для зміни власності, економічна статистика використовує перетин митного кордону, на якому товари змінюють власність. Припускається, що це гарне повноваження для зміни власності.

20. Можливо слід зазначити, що тут не має інформації стосовно того, що А планує робити з товарами, отриманими від В. У випадку Канади та США ми знаємо, що дуже часто ці товари будуть використані як проміжні виробничі фактори для інших товарів, які, у свою чергу, повернуться через кордон до США.

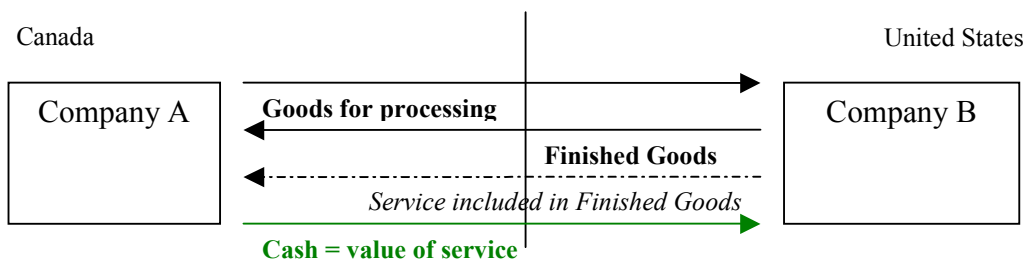
21. У цьому простому прикладі, якщо галузева діяльність кожного А та В відомі, як і місце їх знаходження, можна скласти дані щодо торгівлі показуючі інформацію, що базується на географічній та галузевій основі.

<sup>2</sup> Термін економічна власність застосовується для відрізнення його від юридичної власності, що в цілому теж саме, але може відрізнятися у деяких випадках, як фінансова оренда.

22. Зрозуміло, що у реальному світі, ніколи не буває так просто, оскільки операції часто здійснюються через брокерів, які можуть впливати на час конкретних операцій або принаймні на облік операцій. Крім того, час здійснення платежів може ще більше варіювати, і тому може виникнути борг між постачальником та покупцем, який зникає після оплати за поставлені товари або після поставки за раніше сплачені товари.
23. Простий приклад включення брокера може ускладнити аналіз, оскільки митна документація може зазначати галузь та місце знаходження брокера, як одного з учасників операції, і можливості проведення галузевого або географічного аналізу зменшуються.
24. Покупець та продавець можуть належати одному і тому ж власнику і, таким чином, бути частиною багатонаціонального підприємства. Цей зв'язок власності скоріш за все вплине на стабільність комерційних стосунків, але він також може вплинути на ціни операцій, що реєструються.
25. Митні дані, що застосовуються для вимірювання значної частини торгівлі між США та іншими країнами, все ще здебільше ґрунтуються на цій простій моделі. Ми припускаємо, що товари змінюють власність коли вони перетинають кордон і що вартість задекларованих товарів на митниці є належною ринковою оцінкою вартості товарів.

### С. Товари для переробки

26. Першим відхиленням від цієї простої моделі, яке буде розглянуто у цьому документі, це товари для переробки. Як зазначалося раніше, це не нове явище, оскільки приклади такої практики існують вже десятки років, але є свідчення, що обсяги товарів, за якими здійснюється торгівля відповідно до такого підходу, швидко зростають.
27. Головна відмінність цієї моделі полягає у тому, що товари не змінюють власності під час перетину кордону, але наразі контракт між А та В визначає, що товари залишаються власністю А, а В виконує деякі визначені операції з переробки товарів і потім повертає їх до А. Цей вид переробки може бути між підприємствами, що мають єдиного власника або між підприємствами, що діють як незалежні партнери. А сплачуватиме В вартість послуг за таку переробку.



28. За таким сценарієм, митниця реєструє ці товари, але в цілому вони не від інших товарів, які перетинають кордон. Також маж бути задекларована вартість для цих товарів.
29. Однак, відповідна фінансова операція між А та В буде значно відрізнятиметься у

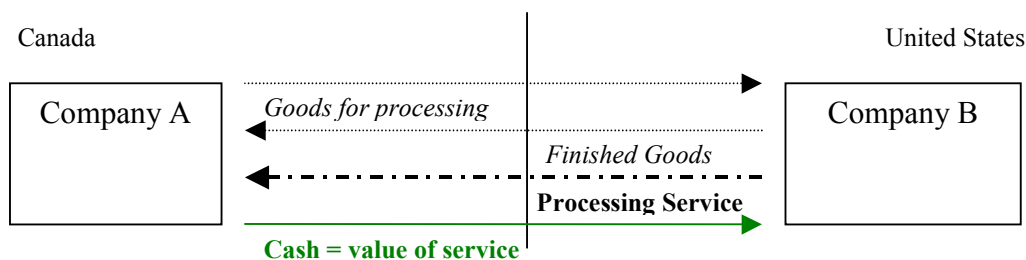
разі зміни власності при переміщені товарів між А та В. У цьому випадку тільки вартість послуг направлятиметься від А до В, що приблизно відповідатиме чистій різниці між задекларованих для митниці вартістю для експорту та імпорту.

30. Поточний облік таких ситуацій у економічних рахунках полягає у обліку цих товарів начебто вони змінили власність під час перетину кордону. Повна вартість товарів вводиться у дані торгівлі у обох напрямках і реєструються відповідні фінансові потоки. Послуги надані переробником сховані у вартості повернутих товарів.

31. Такий підхід добре відповідає складанню таблиць ресурси-використання, таких як канадські рахунки затрат випуску, але це не прояснює ситуацію щодо розвитку поведінки бізнесової діяльності та не узгоджується із фактичними фінансовими потоками.

32. В рамках нещодавніх міжнародних заходів, направлених на актуалізацію концептуальних керівництв для системи національних рахунків та платіжного балансу, було вирішено, що керівництва стосовно цих видів операцій будуть змінені з тим, щоб вони відповідали принципу власності. Тоді як товари, що направляються у обидві сторони будуть включатися у митні дані, домовленість полягатиме у тому, що ці вартості будуть вилучені з даних торгівлі, що базуються на платіжному балансі і використовуються у ПБ та СНР. Замість цього, потік послуг та відповідний платіж будуть відображені у рахунках.

#### Діаграма 4. Товари для переробки – нові міжнародні домовленості (СНР & ПБ)

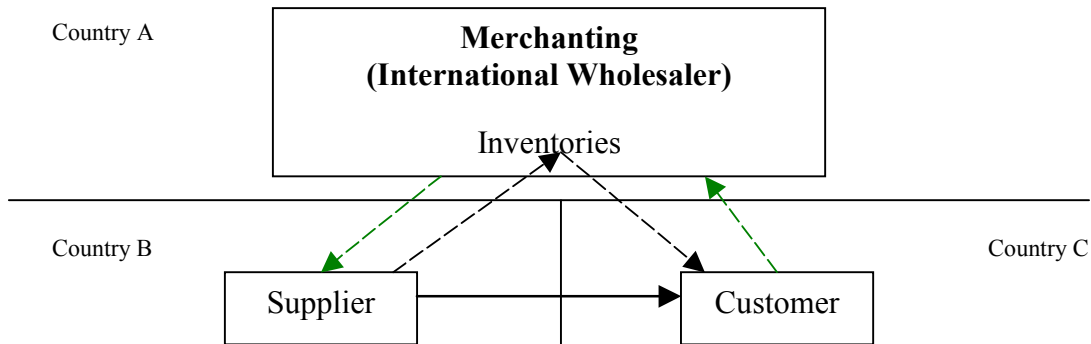


33. Це потребуватиме, щоб існували дані для розмежування цих транскордонних потоків товарів від традиційних операцій. Митні дані поки що не надають такої інформації. Потоки послуг мають оцінюватися за допомогою обстежень, оскільки для них відсутні адміністративні дані.

#### D. Перепродаж за кордоном

34. Новий світ виробництва також може мати приклади того, що у статистичних керівництвах називається як “перепродаж за кордоном”. Іншими термінами можуть бути міжнародна торгівля або міжнародна оптова торгівля. Це той випадок, коли підприємство у країні А купує товари у країні В, але товари ніколи не потрапляють до країни А, але вони продаються до країни С.

**Діаграма 5. Перепродаж за кордон – міжнародні домовленості**



35. Тоді як право власності на ці товари переходить від В до А і після від А до С, митні дані враховують тільки потік від В до С. Ці поставки потраплять у запаси торговця у країні А. Обстеження оптової торгівлі облікують ці зміни у запасах та у разі, якщо не буде зареєстровано іншого імпорту, економічні рахунки будуть шукати домашнє виробництво, якого, безумовно, там не має, для збалансування рахунків ресурсів-використання.

36. Переглянуті позиції ПБ та СНР запрошують до умовного розрахунку потоків в країну А та з неї, у відповідності із змінами власності. Може бути практичним та доцільним розробити обстеження у країні А для отримання інформації від торговця, якщо у країні здійснюється відповідна діяльність у достатньому обсязі, яка може викривити інформацію щодо таких запасів, які є за межами країни. Однак, переваги від збирання додаткової інформації по цих операціях для країн В та С набагато менші та малоймовірно, що вони корегуватимуть свої дані, приводячи, таким чином, до розбіжностей даних двосторонньої торгівлі.

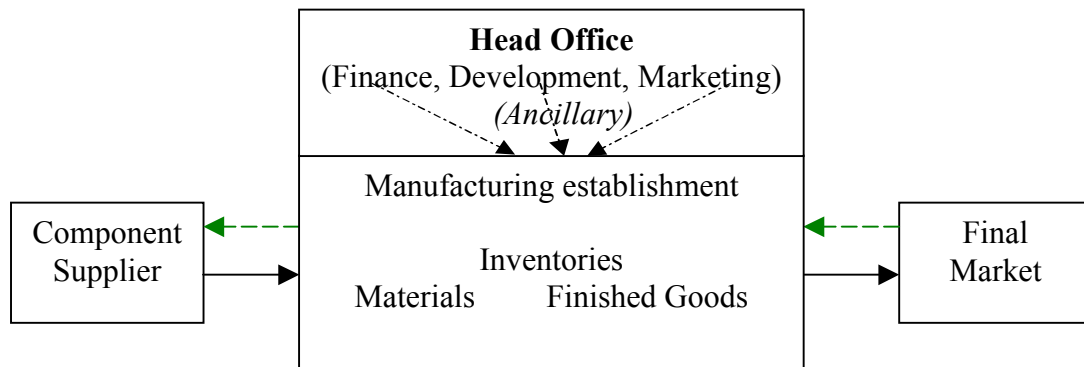
## **Е. Виробництво товарів**

37. Мета полягає у тому, щоб мати економічну статистику і для виробництва, і для торгівлі, яка є узгодженою і, таким чином, надає інформацію для політиків та канадців в цілому стосовно того, як розвиваються ці аспекти канадської економіки. Тому, перш ніж розглянути задачі, які стоять у напрямі оцінки торгівлі товарами у більш фрагментарних виробничих процесах, може бути корисним оглянути традиційний підхід, стосовно того, як вимірювання виробничого процесу розглядається у вимірюванні економічної статистики.

38. На діаграмі 6 представлено простий випадок виробництва товарів, а саме, одне переробне підприємство з окремим головним офісом. Головний офіс забезпечує фінансуванням, розвитком продукції та маркетингом, тоді як переробне підприємство придбає інші фактори виробництва, управляє запасами та виготовляє кінцеву продукцію для ринку.

39. Зверніть увагу, що в цій моделі діяльність/результати головного офісу розглядаються як додаткові послуги, що надаються переробному підприємству.

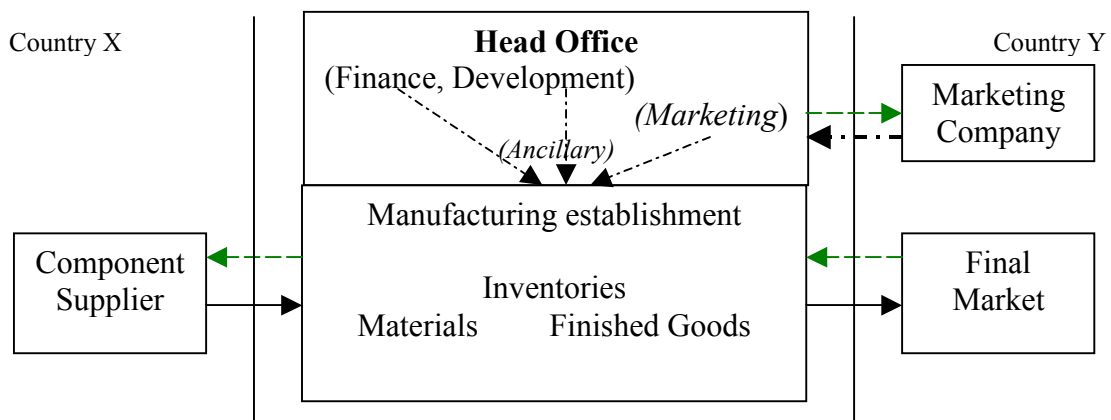
Діаграма 6. Традиційний погляд на виробництво товарів



40. Ця модель може явно бути розширена для включення торгівлі товарами та послугами, як показано на діаграмі 7. Зазначте, якщо деякі послуги, які було надано головним офісом у попередньому прикладі, є такими, що отримані на основі аутсорсінгу (субпідряду), тоді вони обліковуються як такі, що поставлені через виробниче підприємство.

40.

Діаграма 7. Традиційний погляд на виробництво товарів з торгівлею товарами та послугами



## Г. Аутсорсінг виробництва товарів

41. Діаграма 8 приводить приклад аутсорсінгу при закупівлі витратних матеріалів та процесу виробництва. У цьому випадку, усі вироблені товари “експортуються” до іншої країни ніж країна, де знаходиться Головний офіс або виробничий завод. Це можна розглядати як випадок набор продукції, що виробляється тільки для якогось експортного ринку.

42. У цьому прикладі, Головний офіс та виробничий завод вже більше не знаходяться у одній країні і представляють собою два окремих підприємства. Головний офіс займається

питаннями фінансування, розробки продукції та маркетингом, але він закуповує усі інші виробничі фактори із-за кордону. У такому випадку, підприємство головного офісу купує усі матеріальні фактори виробництва і направляє їх до установи переробника для зборки. Головний офіс залишається власником цих матеріалів, як і у випадку товарів, що постачаються для переробки, про яке згадувалося вище. Тому, тоді як обробка може відбуватися поза межами країни головного офісу, однак саме головний офіс відповідає за усі фінансові ризики, пов'язані із проведенням цих запасів через виробничий процес. Цей приклад також має елементи прикладу перепродажу за кордоном, який розглядався вище, оскільки головний офіс придбає право власності на ці матеріали, але вони ніколи фізично не потрапляють до країни, тому ніколи не попадають до митних даних.

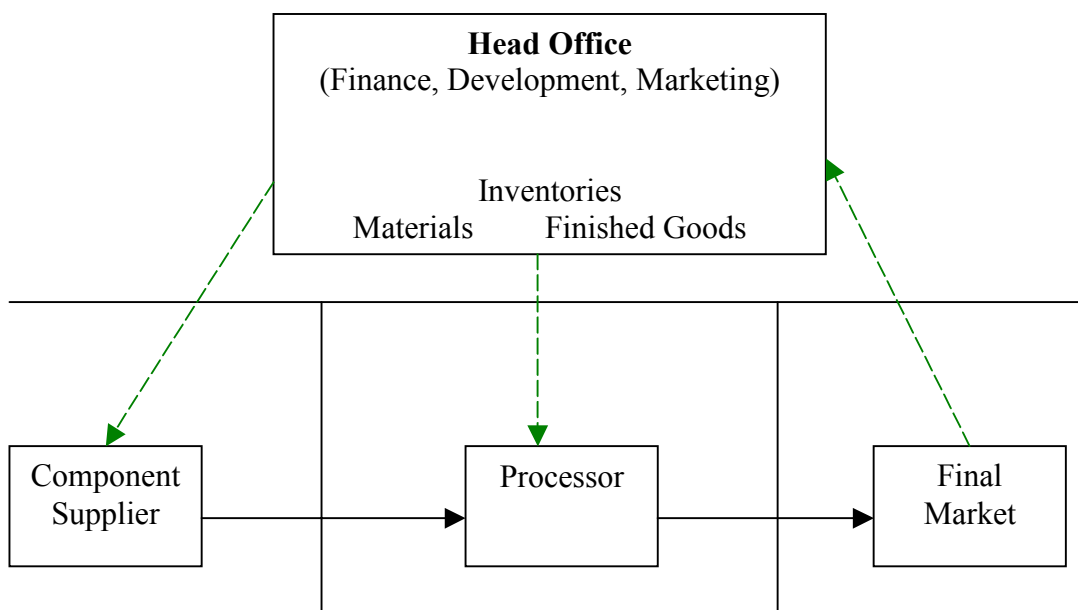
43. Існують дві важливі відмінності від традиційного погляду на виробниче підприємство, які необхідно зазначити:

- Запаси матеріалів та готової продукції перейшли від виробничого підприємства до головного офісу.
- Послуги, надані головним офісом – фінансові, по розробці продукції, маркетингові – більше не постачаються до виробничого підприємства.

44. На діаграмі 8 зазначені потоки товарів та платежів. Відразу зрозуміло, що шлях, який проходять кошти для сплати цих операцій, не відповідає напрямку руху самих товарів. Знов таки, ця ситуація аналогічна прикладу із перепродажем товарів за кордоном.

**Діаграма 8.**

**Виробництво на основі аутсорсінгу (субпідряду) для експортного ринку –  
потоки товарів та коштів**



45. Використовуючи зазначені вище принципи стосовно власності як основи для обліку, діаграма 8 показує, як економічні дані можуть обліковуватися для відображення економічної діяльності, ніж фізичних заходів із ресурсів-використання цього виробничого

процесу.

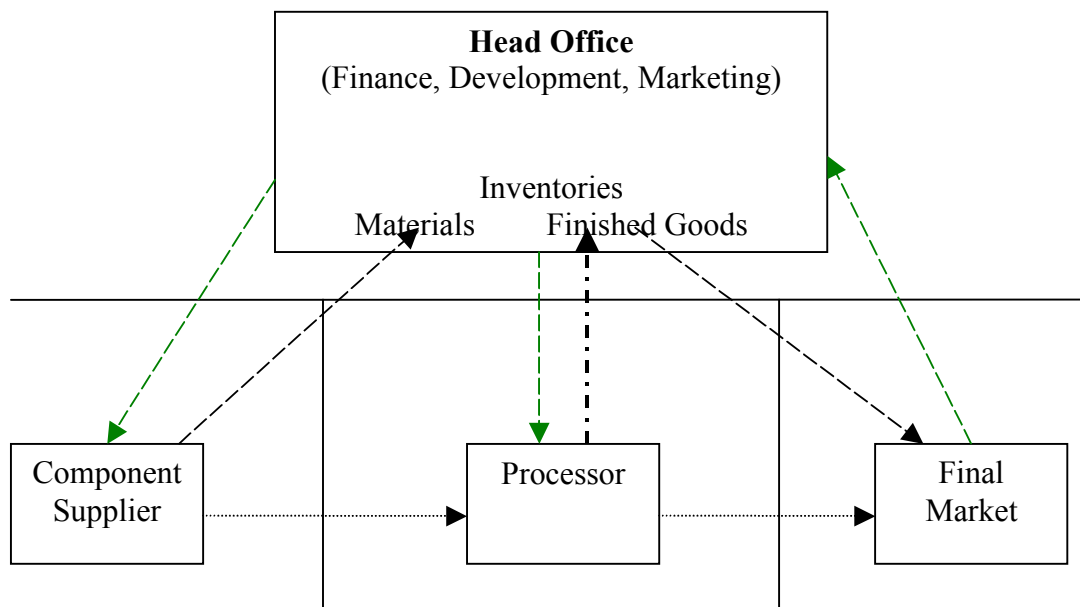
46. Придбання матеріалів буде показано, як операція між головним офісом та постачальником певного компоненту ресурсів. Послуги з обробки будуть надані головному офісу. Кінцевим продажем готової продукції будуть операції між головним офісом та кінцевою ринковою економікою.

47. Наслідки такого представлення економічних даних полягають у тому, що головний офіс, навіть якщо він не має виробничих або складських приміщень, є виробником готової продукції. Тоді як це не відповідає фізичному потоку товарів, але це визначає поведінку економічних агентів у цій ситуації. Саме головний офіс приймає економічні рішення стосовно виробничого процесу, тоді як виробник тільки пропонує конкретні послуги.

48. В ідеалі, для того щоб узгоджуватися із цим обліком виробництва та торгівлі, наведені в нижній частині діаграми 9 три країни перемістять товарні потоки від постачальника до виробника і далі до кінцевого ринку з кожного із своїх рахунків.<sup>3</sup> Однак, як і у випадку із перепродажем товарів за кордоном, наведеним раніше, отримання інформації для здійснення таких дорахунків може бути ускладнено.

Діаграма 9.

**Субпідрядне виробництво для експортного ринку – економічні потоки**



**G. Питання вимірювання для торгівлі товарами та послугами**

49. Діаграма 9 представляє чотири різні країни. Канада може мати підприємства, що відповідають тим, які представлені у кожній з країн. Тобто, ми стикаємося із задачами

<sup>3</sup> Інформація щодо фізичних потоків залишатиметься важливою для економічного розвитку, оскільки вимоги інфраструктури визначаються цими фізичними потоками.

оцінки представленій по кожній з чотирьох умовних країн. Цей розділ стисло розгляне завдання з оцінки діяльності кожного з чотирьох підприємств.

50. Починаючи з постачальника окремих компонентів, завдання полягає у географічному розміщенні торгівлі. Митні дані визначають країну переробника тоді, якщо ми запитаємо про постачальника, відповідь буде - країна, де розташовано головний офіс. Обстеження виробників, таких як цей постачальник, збирає інформацію щодо географічного розподілу продажу товарів, зокрема, продажу за межами країни. Безумовно, це пояснюється тим, що митні дані використовуються для надання такої інформації. Тоді як дані щодо доданої вартості будуть правильними, на інформацію щодо структури торгівлі, яку мають аналітики торгівельної політики та особи, що проводять відповідні переговори, впливатимуть те, як ці операції вимірюються.

51. Повертаючись до країни переробника, інформація щодо операцій між переробником та головним офісом, має збиратися за допомогою обстеження. До цього часу у Канаді такі випадки розглядалися в контексті кожного окремого прикладу, з особливими підходами щодо звітування, визначених з переробниками. Не можливо визначити митні записи пов'язані із цією діяльністю з переробки, та мало ймовірно, що ця ситуація зміниться у найближчий час. Якщо ця діяльність обмежується кількома крупними учасниками, то такий підхід, що передбачає розгляд кожного окремого випадку, може бути застосований. Але якщо така ситуація стає більш поширеною (або вже є), тоді цей підхід дуже коштовний для того, щоб його застосовувати до великої кількості випадків.

52. Приклад із кінцевою ринковою економікою відповідає прикладу із країною постачання в тому, що географічне розміщення джерела постачання, виходячи з митних даних та даних обстеження, відрізнятиметься. Обстеження оптових та роздрібних компаній, що імпортують товари не збирають деталізовану інформацію щодо географії постачання. Це також може бути різниця у вартісній оцінці, якщо вартість імпорту, задекларована для митних цілей, не відповідає повній вартості ціни закупівлі сплаченої головному офісу. Узгодження цих вартісних значень матиме місце тільки на макро рівні при складанні економічних рахунків.

53. Найбільш значним завданням у вимірюванні економічної діяльності головного офісу полягає у тому, що обстеження мають застосовуватися для збирання значного обсягу деталізованої інформації щодо факторів виробництва у вигляді товарів та послуг та результатів роботи цього підприємства. Збирання деталізованої інформації щодо товарів та географічного розподілу за допомогою обстежень є дуже суттєвим навантаженням на респондентів. Однак, без достатньої деталізації щодо цих товарів, буде важко відокремити традиційні виробничі операції від тих, які здійснювалися на умовах аутсорсінгу (субпідряду) значних частин виробничого процесу.

## **Н. Країна походження та право власності**

54. Фахівці митниці збирають дані за “країною походження” товару, виходячи з митних правил щодо імпорту та країні призначення для експорту. Також, збирається інформація щодо пункту відправлення. Цей процес трансферту також означає, що відправник (експортер) може не знає кінцевого пункту призначення товару, тоді як імпортер в цілому

знає країну походження, завдяки правилам щодо походження товарів.

55. Це може призвести до суттєвих розбіжностей даних двосторонньої торгівлі товарами для деяких пар країн. Наприклад, Мексика звітує вдвічі більшу вартість імпорту з Канади, ніж обсяги нашого експорту. Різницю, головним чином, складають товари, які експортер декларує, як такі, що направляються до США, але насправді вони тільки проходять через неї.

56. Цей приклад аналогічний китайським товарам, що потрапляють до Канади. Приблизно половина китайського імпорту на базі країни походження потрапляє у Канаду маючи пунктом відправлення або Гонконг, або США.

57. Якщо власність має бути фундаментальною базою для економічної статистики, виникає питання стосовно географічних даних митного обліку – країна походження або країна відправлення – є найкращим показником іншої сторони для операції. Чи знаходяться китайські товари, що проходять через США на їх шляху до Канади, у категорії 'транзит', або один з суб'єктів діяльності у США купує їх, а після розподіляє їх (продає) серед торгівельної мережі у Північній Америці?

## **I. Торгівля послугами**

58. Торгівля послугами все ще залишається «бідним братом», але, як ми бачили у попередніх прикладах, фрагментарність та реорганізація ланцюга виробництва може привести до значного зростання відносної частки торгівлі послугами. У «добрі старі часи» послугам не надавалося такої уваги. Припускалось, що в цілому послуги мають вироблятися та споживатися одночасно, тому міжнародна торгівля послугами була обмеженою.

59. Простота, з якою виробники можуть подорожувати до інших частин світу, та досягнення у електронному постачанні багатьох продуктів безумовно змінили потенціал для міжнародної торгівлі послугами. У простому фізичному вимірі така торгівля ще значно поступає торгівлі товарами, але у торгівлі послугами спостерігаються вищі темпи зростання вже протягом декількох років.

60. Іншим аспектом, який, скоріш за все, наразі є чітко зрозумілим, це зростаюча стурбованість стосовно того, що представляє собою товар, а що – послуга. Таким чином, будь-яке спрямоване на майбутнє вивчення має охоплювати і товари, і послуги.

61. Безумовно, не має митних документів стосовно послуг.<sup>4</sup> В цілому, дані щодо торгівлі послугами отримують із обстежень підприємств. Цей підхід до оцінки має дуже різні сильні сторони та недоліки з боку адміністративного процесу (митниця), що застосовуються по відношенню до товарів.

62. В цілому, підприємства можуть більш швидко надати інформацію для обстежень

---

<sup>4</sup> Митні документи застосовуються для розробки оцінок послуг з транспортування для постачання товарів, за якими здійснюється торгівля на міжнародному рівні.

стосовно їх обсягів продажу, ніж закупівель факторів виробництва, особливо, якщо запитують інформацію щодо географії операцій та промислової діяльності партнера. Тоді як для товарів, дані щодо імпорту є кращої якості, оскільки митні органи більш старанні стосовно збору митних зборів, що мають бути сплачені з недавнього часу через питання безпеки, торгівля послугами краще при оцінці експорту.

63. Застосування обстежень також обмежує обсяг деталізації щодо географічного охоплення та товарних аспектів для послуг, за якими здійснюються відповідні операції, оскільки запит дуже специфічної деталізованої інформації щодо наданих послуг та розташування партнера швидко стає великим тягарем для респондента.

#### **Ж. Міжкордонна оцінка та трансфертне ціноутворення**

64. Тоді як значна частка міжнародної торгівлі протягом певного часу була між афілійованими підприємствами, було важко визначити ці торговельні потоки окремо у зв'язку із використанням брокерів та інших агентів. Було визнано, що операції в межах компанії можуть відображати трансфертне ціноутворення, і, таким чином, впливати на вартісну оцінку економічної діяльності між економіками.

65. Митні 'операції' представлені на діаграмі 3, навіть якщо вони проводилися з не афілійованими сторонами, можуть не відображати незалежні критерії економічної оцінки, оскільки фактична операція, що має місце, призначена для послуг, тоді як вартість, яку було задекларовано та наразі використано у економічних рахунках, стосується товарів, що перетинають кордон. Припускається, що різниця між вартістю товарів, що надходять для переробки, та вартістю товарів, що повертаються, відповідає вартості законтракованих послуг з боку переробника.

66. Митний потік у представленій на діаграмі 9 ситуації, також переміщено з фактичних економічних операцій з митними обсягами, що надходять та залишають країну-переробника, скоріше базується на рахунках головного офісу.

67. Якщо задекларована для митних цілей вартість не відповідає вартості фактичних операцій, тоді різниця призведе до викривлення оцінок економічної діяльності.

#### **К. Структурні порівняно з економічними даними, що базуються на поведінці**

68. Повна картина канадської економіки вимагає даних стосовно структурних аспектів нашої економіки і аспектів поведінки. Національні рахунки вирішують потребу у структурних даних головним чином через таблиці ресурсів – використання та структурні дані окремих індивідуальних обстежень, таких як річні обстеження промислового виробництва. Дані щодо поведінки, головним чином постачаються через секторальні рахунки національних рахунків та конкретних секторальних даних з програм, таких які проводять підрозділи платіжного балансу та державних інституцій.

69. Є свідчення, що організація виробництва та торгівлі змінюється. У цьому напрямі завдання для статистичної системи полягають у вирішенні того, коли такі зміни є достатньо важливими для зміни основної уваги рахунків та відповідних базових

обстежень. Зміна фокусу статистичної системи та відхід від традиційних моделей, що застосовувалися у якості основи статистичних даних, будуть дуже коштовним.

70. Вартість адаптації до іншого спрямування не стосується тільки тих витрат, які має нести статистичне відомство, але також включає ті, що покладаються на респондентів, якщо обстеження розширюються. Значні зміни у моделях, що лежать у основі виробництва даних можуть також привести до призупинення деяких рядів даних, що поставить завдання до аналітичних можливостей зрозуміти еволюцію економіки. Безумовно, якщо залишатися із діючою моделлю, це унеможливить порозуміння структурних змін, що наразі відбуваються в економіці, і це ставить певні завдання для аналітиків.

## **ВИСНОВКИ**

71. Існують чіткі приклади кожної з різних моделей економічної активності у канадській економіці, з тих, що тут розглядалися. Що менш зрозуміло, так це частка діяльності яка приходить на ці різні сценарії. Завдання для статистичної системи – знайти шляхи для вимірювання цих явищ, що з'являються, у найбільш ефективних засіб з точки зору звітного навантаження та бюджету. Враховуючи ресурсні обмеження, які заходи (наприклад, товари для обробки, перепродаж за кордоном, торгівельні послуги) мають стати пріоритетними для розвитку?

72. Консультації з розробниками політики, респондентами підприємств, науковцями та іншими аналітиками будуть важливі у визначені подальшої роботи для вирішення цих важливих завдань. В той же самий час, статистична система має не відставати від міжнародних статистичних розробок, якщо Канада повинна мати оцінки економічної діяльності, які б були зіставними між країнами.

## **ЛІТЕРАТУРА**

Міжнародний валютний фонд. 1993. *Керівництво з платіжного балансу. н'яте видання, 1993*. Вашингтон. Міжнародний валютний фонд.

ООН, Комісія Європейських Співтовариств, Міжнародний валютний фонд, Організація економічного співробітництва та розвитку, та Світовий банк. 1993. *Система національних рахунків 1993*. Серія F, №. 2, пер 4. Нью Йорк: ООН.

Вілсон, Карен. 2006. Архітектура системи національних рахунків, трьох-стороннє міжнароднє співставлення Канади, Австралії та Сполученого Королівства. У *Новій Архітектурі для національних рахунків США*, ред. Дайл В. Джоргенсон, Дж. Стивен Ландфельд, та Уильям Д. Нордхаус, 113-142. Чікаго: Університет Преси Чікаго.

\* \* \* \* \*